

Kultur- og kirkedepartementet
Postboks 8030 Dep.
0030 OSLO

roy.kristiansen@kkd.dep.no
postmottak@kkd.dep.no

Jar, 8. september 2008

HØRING OM FORSKRIFTER OM TILSKUDD TIL FILMFORMÅL

Det vises til departementets høringsbrev av 10. juni hvor det legges frem utkast til tre forskrifter om tilskudd til filmformål.

Norske Filmregissører representerer aktive filmskapere både innen spillefilm og dokumentarfilm.

De overordnende mål

Norske Filmregissører kan i hovedsak slutte seg til bestemmelsen om de overordnede mål som er likelydende når det gjelder utkastet til forskrift om audiovisuelle produksjoner og utkastet til forskrift om tilskudd til manuskriptutvikling og utdanningsrettede tiltak.

Et tilbakevendende problem, som også nylig har fått medieoppmerksomhet, er at særlig ordningen om etterhåndsstøtte kan medføre negative, utilsiktede virkninger for de øvrige ordningene, ved at den spiser opp støtte som er tenkt å være forhåndsstøtte og gå til nyproduksjon. Dette skaper uforutsigbarhet og en samlet bransje står bak at etterhåndsstøtten må kombineres med egne overslagsbevilgninger.

Norske Filmregissører foretrekker at det som står i hakeparentes om kostnadskontroll ikke tas med. Det er allerede et særdeles sterkt kostnadspress på alle produksjoner, noe som oppleves som skadelig for bransjens arbeidsmiljø og som medfører lav kontinuitet blant filmskapere. For regissører er det i dag ikke noen avlønning som står i forhold til arbeidsinnsats verken når det gjelder dokumentarfilmer eller spillefilmproduksjoner. I tillegg er det et stort press mot at regissører

setter store deler av honoraret inn som arbeidskreditt – det finnes faktisk eksempler på at *hele* honoraret er lagt inn som arbeidskreditt [“Reprise”, regi Joachim Trier]. I slike tilfeller får man i realiteten en likviditetsbelastning ettersom man blir inntektsbeskattet samme år av lønn som aldri blir utbetalt, men som går inn som arbeidskreditt. Vi ønsker i denne sammenhengen å minne om Einarsson-utvalgets konklusjon om at tilskuddsordninger og tilskuddsnivå må skape forutsetninger for at filmens opphavsmenn skal kunne leve av sine filmer, både under og etter produksjonen. (side 20). Dette målet er også fremhevet innledningsvis i SOU 1998:142 Ny svensk filmpolitikk hvor det heter på side 9:

Utgångspunkten för förslagen har varit att vitalisera produktionsmiljön genom att skapa förutsättningar för filmens upphovsmän att utveckla projekt, att finansiera och genomföra dem, och att själva få möjlighet att förfoga över sina verk. Filmskapare skall kunna leva av sine filmer – inte bara av produktionsprocessen.

Man oppnår kostandseffektivitet allerede i dag ettersom både produsent som økonomisk ansvarlig og regissør som kunstnerisk ansvarlig er interessert i at budsjettet strekker lengst mulig og at man kan lage best mulig film av begrensede midler. I enhver filmproduksjon er det en typisk problemstilling om hvor mange innspillingsdager og dager i klipperommet man kan bevilge seg. Den klare tendensen er at man får stadig dårligere tid både under innspilling og postproduksjon, noe som åpenbart vil virke inn på filmens kvalitet.

Dette kan også gå ut over filmens mangfold ved at scener skrives om slik at man bare gjør innspillinger i det sentrale østlandsområdet og at man unngår nattsener. Et økt fokus på kostnadseffektivitet vil virke begrensede på det mangfoldet som er ønskelig.

Definisjoner

Norske Filmregissører anbefaler at ordet animasjonsfilm blir tatt inn i opplistingen under bokstav a. En animasjonsfilm kan enten være en tegnefilm, dukkefilm eller digital audiovisuell produksjon. Sistnevnte er tatt med i forbindelse med definisjonen av interaktiv produksjon

Generelle vilkår

Norske Filmregissører støtter kravet til at produksjonsselskapet normalt må kunne dokumentere positiv egenkapital på søknadstidspunktet. En filmproduksjon involverer en lang rekke medarbeidere og det får store konsekvenser for en lang rekke mennesker om produksjoner igangsettes uten tilstrekkelig finansiering.

I den senere tid har produksjoner som *Sebastians verden* og *Wide Bluse Ynder* vist at det kan være nødvendig med krav til dokumentert positiv egenkapital på søknadstidspunktet. Et slik krav er vanlig i forbindelse med deltagelse i anbudskonkurranser etter lov om offentlige anskaffelser hvor kontraktsummene er bare en brøkdel i forhold til et spillefilmproduksjonsbudsjett.

Det bør imidlertid åpnes for unntak fra dette kravet når det gjelder dokumentarproduksjoner ettersom disse normalt er mindre prosjekter og ettersom utviklingskostnader frem til søknadstidspunktet kan være årsaken til at selskapet regnskapsmessig er i underbalanse.

Det generelle kravet til at søknaden gjelder en norsk audiovisuell produksjon støttes. Norske Filmregissører forstår at dette vil by på utfordringer i visse tilfeller og ønsker derfor ytterligere unntak. For det første vil kravet til språk på norsk eller samisk være et hinder for en fiksjonsfilm hvor dialogen er svensk, finsk, kvensk, pakistansk eller et annet minoritetsspråk enn samisk. I dagens flerkulturelle virkelighet vil det dukke opp prosjekter hvor det er naturlig at det snakkes engelsk, det samme gjelder prosjekter med nordmenn på tur ut i verden. Vi mener reglene ikke må gjøres så snevre at det ikke er mulig å gjøre unntak for disse, dersom andre tungemål er en del av filmens naturlige koloritt og filmen i utgangspunktet har norsk forankring og relevans. Ordningen bør ikke lage regler som for fremtiden umuliggjør fiksjonsfilmer som f.eks. Hisham Zamans *Vinternatt* fordi dialogen er overveiende kurdisk. Vi noterer oss at det åpnet for unntak når det gjelder dokumentarfilmer hvis den omhandler norsk kultur, samtid eller historie, slik *Vinternatt* nettopp gjør. Det bør legges opp til lignende unntaksmuligheter for fiksjonsfilm.

Når det gjelder dokumentarfilmer er det videre åpnet for unntak fra språkkravet hvis den "omhandler norske interesser i utlandet eller forhold i utlandet som vedrører norske interesser". Vi antar dette unntaket var ment for å kunne inkludere filmer som Line Halvorsens *USA vs. Al-Arian*. Slike filmer *kan* regnes som norsk. Det er åpenbart at det kan være vanskelig å finne et godt og dekkende kriterium for et slikt nødvendig unntak. Vi er imidlertid redd at nåværende formulering vil bli praktisert for snevert ved at filmer blir diskvalifiserer før det gjøres en vurdering om de skal regnes som norske. Vi kan tenke oss at filmer om menneskerettighetsbrudd og naturdokumentarer fra fjerne land vil kunne bli diskvalifisert. Vi foreslår at kriteriet blir utvidet med en eksemplifisering: "...eller forhold i utlandet som vedrører norske interesser, herunder universelle menneskerettigheter, miljøspørsmål o.l."

Det virker som at det er en henvisningsfeil i § 1-7 a) hvor det henvises til § 1-1. Denne bestemmelses omhandler forskriftens virkeområde. Ut fra sammenheng-
en fremstår en henvisning til de overordnede formål i § 1-2 som mer naturlig.

§ 1-7 annet ledd om å prioritere prosjekter til utvikling av talentfulle regissører og manuskriptforfattere viser til bestemmelsene i §§ 2-1, 2-2 og 2-3. I tidligere utkast har denne bestemmelsen kommet i tilknytning til den enkelte bestemmelse og ved nærmere ettersyn fortøner det seg som en bedre løsning enn krysshenvi-
ningen Vi foreslår at man går tilbake til det opprinnelige forslaget og inntar likelydende ordlyd i hver bestemmelse i en setning rett etter formålspara-
grafen.

Formålet med tilskuddsordningen er å stimulere til produksjon av norske kinofilmer av høy kunstnerisk og produksjonsmessig kvalitet. Prosjekter som bidrar til utviklingen av talentfulle regissører og manuskriptforfattere kan prioriteres.

Dette gjør det enklere å lese og man får en bedre forståelse av tilskuddsord-
ningen enn med de foreslåtte krysshenvi-ningene. Riktignok blir det noe gjenta-
gelse, men dette har man alt i første setning som definerer formålet. § 1-7 henvi-
ser alt til de nærmere formål under reguleringen av de forskjellige tilskuddsord-
ningene, så endringer ut over å styrke leddet er ikke nødvendig.

Sanksjoner

Iht. § 1-12 tredje ledd heter det at Norsk filminstitutt kan kreve rettigheter overført på visse vilkår. Dette er i utgangspunktet greit, men vi vil peke på at dette krever en hjemmel i avtalen mellom produsent og opphavsmenn. En slik hjemmel finnes alt i flere standardavtaler, så som § 4 i Dramatikerforbundets filmrettsavtale. Når det gjelder regiavtaler så har man fortsatt dessverre ikke en fremforhandlet stan-
dardavtale, likevel er en slik bestemmelse relativt vanlig.

Vi vil imidlertid peke på at dette ikke skal ha betydning for opphavsmenn eller underliggende rettighetshavere. De står fritt til selv å heve avtaleforholdet dersom produsenten vesentlig misligholder sine forpliktelse, noe som også gjelder over-
for alle rettsetterfølgere av produsenten.

Nærmere bestemmelser

Som krav til søknaden stilles normalt at søker har klarert underliggende rettigheter til produksjonen og har klare rettigheter til økonomisk utnyttelse av filmverket. Formålet med dette er at man skal unngå utvikling og produksjon av filmverk hvor det er en risiko for at nødvendige rettigheter ikke er klarert og at filmen ikke kan offentliggjøres. I forlengelsen av dette burde det også vurderes om det skulle stilles visse overordnede rimelighetskrav til avtalene og at de er basert på fremforhandlende standardavtaler, for å unngå uklarheter knyttet til avtalenes gyldighet.

Som det heter i de overordnede mål (§ 1-2) så skal tilskuddene bidra til et profesjonelt og sterkt miljø for audiovisuell produksjon. Dette tilsier i seg selv at man i størst mulig grad bidrar til at det blir utviklet fremforhandlede standardavtaler og at man ikke baserer seg på hjemmesnekrede avtaleverk med varierende grad av kvalitet. Mangel på standardavtaler var ett av forholdene som Rambøll-rapporten fra 2005 pekte på som hemmet profesjonaliseringen av bransjen. På side 43 heter det:

Det [profesjonalisering] kan også skje gjennom etablering av standardavtaler og kontrakter, som kan benyttes som utgangspunkt i bransjen.

Standardavtalen til Dramatikerforbundet og Filmforbundet fungerer bra og skaper forutsigbarhet for hele bransjen. Når det gjelder en tilsvarende avtale for regi, så trakk Produsentforeningen seg fra forhandlingene første gang i 1998 og siden har alle forsøk strandet. Vi vil også peke på prinsippene som er nedfelt i Hauge-sunderklæringen for en nordisk praksis for filmregissører som ble fremlagt av Kulturminister Trond Giske på Nordisk ministerrådsmøte 31. oktober 2007. Vi anmoder derfor at begrepet standardavtaler mellom de sentrale parter ved tilsagn skal ligge til grunn og beskrives i forskriftene.

Tilskudd til utvikling av interaktive produksjoner

I motsetning til fiksjonsfilm, dokumentarfilm eller animasjonsfilm, så er en interaktiv produksjon meget løst definert og omfatter alt som har en form for toveiskommunikasjon og er digitalt. Det er gjort noen fornuftige unntak for oppslagsverk, manualer o.l., men det er ikke gjort noe skille mellom f.eks. ulike typer spill. Et norsk Tetris-spill vil på samme måte som et historiedrevet spill være omfattet, såfremt vi ser bort fra kravet om at dette ikke må være versjonering av eksisterende produkter. Vi mener at det bør legges inn som et kvalifikasjonskrav om at det er tale om "...historiedrevende, norskspråklige interaktive produksjoner..."

Vi noterer oss at det er satt et krav om at produksjonen må være “norskspråklige” – dvs. norsk språk. Når det gjelder kinofilm heter det at den må være “norsk” og hvor det under de generelle vilkår er definert hva som skal til av norsk eller samisk språk. Det kan således virke som at det gjelder et snevrere krav for interaktive produksjoner i forhold til det som gjelder for film.

Vi er noe usikker på om kravet til “norskspråklighet” er ment å virke innskrenkende i forhold til dagens praksis. Vi vil anta at historiedrevne spill som er på engelsk, så som Funcoms *Conan* ikke vil være støtteberettigede, såfremt det ikke også finnes norskspråklige versjoner.

Tilskudd til pakkefinansiering

Norske filmregissører vil betone viktigheten av den skal bidra til en langsiktig kunstnerisk satsning, som det heter i formålsleddet. Det er dermed viktig at det legges stor vekt på samarbeidet mellom regissør og produsent. Ordningen ble i sin tid foreslått av Erik Poppe som styremedlem i NFR ut fra en tanke om at man i Norge ikke hadde et produksjonsmiljø som gjorde langsiktige kunstneriske

satsninger, slik som man kunne se i Danmark, men også i Sverige. Det tidligere statlige produksjonsselskapet Norsk Film og regissør Hans Petter Moland hadde et fruktbart kunstnerisk samarbeid, men etter omlegnelsen så man lite til dette.

Etter at ordningen ble lansert så har vi til stadighet sett at det har vært ønsker å nedtone formålet med ordningen og å nedtone samarbeidet til regissør. Dersom dette nedtones ytterligere eller helt fjernes, mener vi at ordningen ikke kan forsvares og at det da er bedre at hvert filmprosjekt vurderes på sine egne kunstneriske premisser.

Etterhåndstilskudd

Norske Filmregissører savner en problematisering av forslaget om at etterhåndsstøtte skal økes med 50 prosentpoeng for kinofilm med kvinner i minimum to av de tre funksjonene manusforfatter, regissør eller produsent. Vi er enige i målsetningen om at tilskuddene skal brukes til å oppnå likestilling og at det legges vekt på dette under tildelingen. Vi ønsker imidlertid at denne målsetningen oppnås med minst mulige uheldige eller utilsiktede sidevirkninger.

All den tid etterhåndsstøtten ikke tas som en egen overslagsbevilgning, har den påviselige negative konsekvenser for produksjonsstøtten. Både ved at det er vanskelig å forutsi år for år hvor mye etterhåndsstøtte som blir utløst og ved at

dette beløpet tas fra samme post som produksjonsstøtten. Disse negative konsekvensene vil bli forsterket med den foreslåtte økning på 50 prosentpoeng for visse filmer. I tillegg er det ikke lett å forutsi hvor mange produksjoner som vil falle inn under denne økte satsen, noe som igjen kan føre til at etterhåndsstøtten kan bli særlig stor på bekostning av produksjonsstøtten.

For det andre kan det være vanskelig å benytte kriteriet “kvinner i minimum to av de tre funksjonene manusforfatter, regissør eller produsent”, ettersom dette er uensartede funksjoner. Enhver filmproduksjon har flere produsenter som deler forskjellige typer roller. Søker om støtte vil for kinofilm være et aksjeselskap som har et ansettelsesforhold til en produsent og hvor det ligger innenfor arbeidsgivers styringsrett å allokere ressurser og personer på ulike prosjekter. Når det gjelder produsentrollen vil man således kunne få problemstillinger både knyttet til hvilken produsent som skal telle med i en produksjon og problemstillinger knyttet til bytte underveis.

Når det gjelder manusforfatter og regissør vil dette være mer konsekvent, men vil avstedkomme andre problemstillinger. Det er ikke unormalt at det er mange manusforfattere som krediteres i en produksjon og slik forskriften må forstås må begge være kvinner for at funksjonskravet er oppfylt. I tilfeller hvor menn er involvert i manusarbeidet, vil det nå oppstå et press mot at disse verken krediteres eller mottar en del av utviklingsvederlaget, får å unngå uklarheter knyttet til hvordan etterhåndsstøtten beregnes. Dette virker lite rimelig og i tillegg vil det motvirke åndsverkslovens preseptoriske bestemmelser om at man har krav på kreditering såfremt man har medvirket med skapende innsats.

Vi noterer oss også at ordningen ikke vil virke som insitament for andre grupper filmmedarbeidere, så som fotografer eller skuespillere.

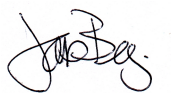
Tilskudd til manuskriptutvikling

Manuskriptutvikling er en tidskrevende prosess som krever flere måneders arbeid. Dersom manus er basert på et underliggende verk er det nødvendig å erverve filmretten til dette verket. Praktisk skjer dette ved at man først sikrer seg en opsjon til filmretten for 10 % av filmrettsvederlaget. Dermed har man en rett, men ingen plikt til å benytte seg av filmretten. For dette vederlaget har man imidlertid ervervet en eksklusiv rett som sikrer mot at andre gjør en parallell utvikling. Problemstillingen er ikke ukjent i Norge – i høst ble det oppdaget at to agenter i Agency-avdelingen til et stort norsk forlag hadde lovet den samme filmretten til to forskjellige manusforfattere. Den ene manusforfatteren hadde forholdt seg til

forlagets muntlig forsikringer, mens den andre hadde inngått en opsjonsavtale. To personer hadde her kastet bort over ett årsverk i utvikling. Forlaget gav en kulansekompensasjon på 25.000, men erkjente ikke noen form for ansvar.

Når det presiseres i § 9 at tilskudd ikke gis til kjøp av opsjonsrett til opphavsrettslig beskyttede verk, vil det kunne lede til økt risiko for manuskriptutviklere som må legge ned mye innsats uten rettslig sikkerhet og noe som motviker en profesjonalisering av bransjen.

Med vennlig hilsen
Norske Filmregissører.

Lars Berg
Forbundsleder NFR.